

VŨ TRỤ QUẢ THẬT VÔ CÙNG HUYỀN BÍ VÀ KỲ DIỆU. TUY NHIÊN VŨ TRỤ XA XÔI ĐANG ĐẾN GẦN VỚI NHÂN LOẠI HƠN QUA NHỮNG TIẾN BỘ CỦA NGÀNH THIÊN VĂN HỌC VÀ NGÀNH DU HÀNH VŨ TRỤ. TÁC GIẢ CUỐN SÁCH VŨ TRỤ HUYỀN DIỆU (NXB THANH NIÊN, 2008) VỪA CỐNG HIẾN CHO ĐỘC GIẢ NƯỚC TA MỘT MÓN QUÀ TINH THẦN THẬT QUÝ GIÁ.

Ông là GS.TS Nguyễn Quang Riệu - Giám đốc nghiên cứu danh dự của Trung tâm nghiên cứu khoa học Pháp (CNRS, nơi đã từng có gần hai chục nhà khoa học được nhận giải thưởng Nobel) - là một chuyên gia gốc Việt đã có trên 50 năm làm việc tại Pháp. Ông là người luôn hướng về quê hương, thường xuyên về nước cùng với các nhà thiên văn học quốc tế để mở Hội thảo, giảng bài, trao học bổng, nói chuyện khoa học... Đặc biệt ông đã dành rất nhiều tâm trí để xuất bản tại Việt Nam những tác phẩm xuất sắc về Thiên văn học. Không kể tới giáo trình Thiên văn học, còn có hàng loạt sách phổ biến khoa học về lĩnh vực này đã ra mắt bạn đọc trong nước (*Vũ trụ - Phòng thí nghiệm thiên nhiên vĩ đại*, *Lang thang trên dải Ngân Hà*, *Sông Ngân khi tỏ khi mờ*, *Bầu trời tuổi thơ*). Tuy nhiên theo tôi cuốn *Vũ trụ huyền diệu* là hay hơn cả, bởi vì hình như trước khi trả lại chỗ ngồi tại Đài Thiên văn Paris ông đã dồn hết tâm trí gửi gắm cho bạn đọc mọi điều tâm huyết về sự huyền diệu của vũ trụ mà ông đã dành gần hết cuộc đời để tham gia khám phá. Tuy sống xa quê hương lâu năm nhưng tiếng Việt của ông không chỉ chính xác về khoa học mà còn duyên dáng, uyển chuyển về văn học. Đó là sự cẩn mẫn tu luyện tiếng Việt, chữ Hán và hơn hết là một tấm lòng luôn hướng gắn bó với nhân dân, với đất nước.

Cố GS.VS Nguyễn Văn Đạo trước khi vội vã đi xa sau một tai nạn giao thông rất thương tâm đã kịp viết những lời giới thiệu sâu sắc và đầy tình cảm cho cuốn *Vũ trụ huyền diệu*. Ông viết: "Trong cuốn sách này, Vũ trụ bao la hàm chứa biết bao điều bí ẩn, kỳ thú đã được trình bày một cách dễ hiểu, hấp dẫn qua ngòi bút tài hoa của nhà thiên văn học nổi tiếng gốc Việt... Có thể nói vắn tắt về ông như một nhà khoa học uyên bác, đồng thời là một con người luôn luôn sống, nghĩ về mọi người, luôn luôn gắn gũi với người dân, gắn bó với quê hương đất nước, "luôn luôn giữ gìn được cốt cách phương Đông và ý thức dân tộc" như người dân quê Hải

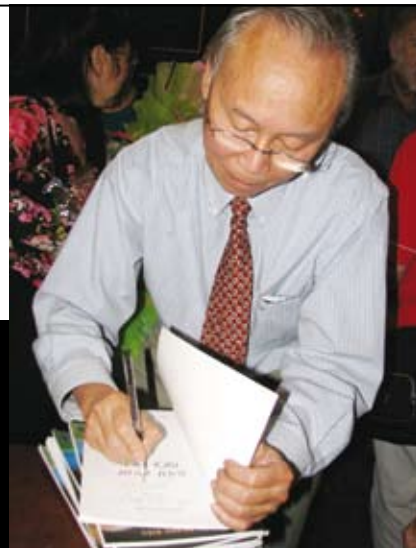
Phòng của ông đã nhận xét rất chính xác".

Tôi quen biết GS. Riệu đã lâu và gần đây có dịp đến thăm gia đình ông tại Paris. Tuy tuổi đã cao nhưng nhiều năm qua ông vẫn ngày ngày làm việc tại Đài Thiên văn Paris vì sự níu kéo của các đồng nghiệp Pháp đối với con người vừa tài ba vừa rất đôn hậu này. Trong ngôi nhà khá hiện đại của ông toàn các hình ảnh của Việt Nam, trong đó có những bức tranh quý hiếm của danh họa Nguyễn Gia Trí. Chị Minh Nga - vợ anh và cháu Quang Tuấn - con anh là hậu phương vững chãi cho cuộc đời gian khổ của anh trong việc khám phá các tinh hà xa xôi, kể cả chòm sao Thiên Nga ở cách Trái đất tới 30.000 năm ánh sáng (mà mỗi năm ánh sáng tương đương với 9.461 tỷ km!). Ông nói với tôi mong sao cho cuốn sách đến tay được nhiều người đọc, vì đó là sự đúc kết tâm trí gần như cả cuộc đời ông dành cho sự huyền diệu của vũ trụ.

Bí quyết viết sách phổ biến khoa học mà tôi chiêm nghiệm từ các tác phẩm của GS. Nguyễn Quang Riệu là Ai đọc cũng có thể hiểu nhưng ai đọc cũng thấy nhiều điều mới lạ và bổ ích. Đây là chuyện thật khó, nhất là

GS. Nguyễn Quang Riệu đang ký tặng sách cho độc giả tại Hội trường Ngụy Như Kontum - 19 Lê Thánh Tông.
Ảnh: Minh Trường >>

với các thiên hà xa xôi như chuyên môn của ông hoặc với các sinh vật không nhìn thấy như chuyên môn của tôi. Tôi viết sách phổ biến khoa học luôn lấy sách của ông làm mẫu và cố gắng học hỏi ông. Thật vậy, những chuyện ông viết đâu dễ gì diễn đạt cho những người bình thường hiểu được. Nào là, Những ngôi sao nhân tạo, Đồng hồ nguyên tử, Plasma và năng lượng hạt nhân, Phản ứng nhiệt hạch, Bức xạ vô tuyến trong vũ trụ, Nguyên tố phổ biến nhất trong vũ trụ, Khám phá bầu trời trên bước sóng vi ba, Tàn dư những vụ sao nổ, Tín hiệu vô tuyến của những thiên hà xa xôi, Ước mơ tới Cung trăng, Ngân hà - một phòng thí nghiệm phong phú, Bức xạ maser, Nhà thiên văn kiêm hiệp sĩ ném rượu vang, Thiên nga ngắc ngoải, Phượng hoàng tái sinh, Đo

đặc khoảng cách vũ trụ, Hải đăng trong vũ trụ, Thử nghiệm Thuyết tương đối, Tôn giáo và khoa học... Toàn những chuyện hấp dẫn nhưng thật khó diễn giải. Tác giả đã rất có lý khi dành hẳn 7 trang cuối cách để giải đáp các thuật ngữ khoa học, từ các thuật ngữ thông thường nhưng thường hiểu thiếu chính xác như Phân tử, Ngân hà, Thiên hà, Thiên thạch, ozone, Đồng vị, Big Bang, Hiệu ứng nhà kính, Sóng vi ba, Sao chổi... đến những thuật ngữ rất xa lạ như Vạch phổ 21 cm, Thấu kính hấp dẫn, Plasma, Quasar, Maser, GPS, Dây vũ trụ, Lỗ đen, Sao lùn trắng, Sao neutron, Phản vật chất, Ngôi sao laser, Nghịch lý Fermi, Bức xạ synchrotron... Ai đọc đến từ ngữ nào khó hiểu chỉ cần mở phần Chú giải thuật ngữ để xem trước khi đọc tiếp các phần khác.

Chỉ qua 186 trang sách mà mỗi chúng ta dù ở bất kỳ cương vị nào, nghề nghiệp gì, trình độ cao hay thấp đều có thể tiếp nhận được những hiểu biết vừa sâu sắc, vừa mới mẻ lại vừa dễ hiểu. Chúng ta có thể tự giải đáp cho mình, giải đáp cho con cháu biết bao thắc mắc khi nhìn lên bầu trời đêm xa xăm và đầy bí hiểm. Chúng ta sẽ thấy hào hứng thêm biết bao về một ngành khoa học luôn luôn mới mẻ và đầy lý thú - Thiên văn học.

VŨ TRỤ HUYỀN DIỆU

>> GS. NGUYỄN LÂN DŨNG

GS. Nguyễn Quang Riệu cùng các nhà khoa học, đồng nghiệp và học trò tại 19 Lê Thánh Tông. Ảnh: Minh Trường >>